

X

KIŞ LASTİĞİ

KAR ZİNCİRİ

KARŞILAŞTIRMASI

“KIŞ LASTİĞİ RISK YÖNETİMİ İKEN KAR ZİNCİRİ KRİZ YÖNETİMİDİR”

04.01.2006

**ALPAY LÖK
MAK.Y.MÜH**

**www.frenteknik.com
www.kislastigi.com**

1) KIŞIN MUTLAKA KIŞ LASTİĞİ KULLANILMALI, GEREKTİĞİNDE VE TALEP EDİLDİĞİNDE KAR ZİNCİRİ TAKILMALI:

Kışın kar yağmasa , yolda buz olmasa , araç 4x4 ve hatta **ABS / ASR / ESP**'li bile olsa , 7 °C'ın altındaki sıcaklıklarda mutlaka kış lastiği kullanılmalıdır.

Bunun nedeni sadece kış lastiklerinin özel profillerinin olması değildir.

Yaz lastiklerinin malzemesi 7 °C'ın altındaki sıcaklıklarda sertleştiği için yola tutunması azalmaktadır. Kış lastiklerinin ise üretildikleri **Silica** esaslı malzeme daha yumuşaktır ve 7 °C'ın altındaki soğuk hava şartlarında kuru asfalt , kar ve buzda tutunmayı artırmaktadır.

Kış lastiğinin yetersiz kaldığı karlı veya buzlu yollarda riske girmeden , trafik yetkililerinin talebi durumunda , araç üreticisinin tanımladığı tekerleklerle (yaz lastiği kullanılıyorsa tercihen dört tekerleğe de) kar zinciri takılmalıdır.

Yaz lastiği ile kar veya buz üzerinde araç kullanmak isteyen (özellikle 4x4) araç sahiplerine (kış lastiği veya zincir takmak dışında) tavsiyemiz bundan vazgeçmeleri , kendilerinin ve başkalarının can ve mal güvenliğini tehlikeye sokmamalarıdır.

2) KIŞ LASTİĞİ RİSK YÖNETİMİ İKEN , KAR ZİNCİRİ KRİZ YÖNETİMİ DİR.

“Risk” meydana gelebilecek zararlı bir olayın sonuçları ve oluşma olasılığının bileşkesidir. “Risk Yönetimi” ise en geniş anlamı ile riskin denetimi ve yönetimi anlamına gelir. “Kriz” , ivedi tepki gösterilmesini gerektiren; risk yönetimi, kriz öngörme ve önleme mekanizmalarının yetersiz kaldığı gerilim yaratan bir durumdur. “Kriz yönetimi” de önlenemeyen krizin denetim altına alınabilmesi için yönetimidir.

Kışın sıcaklığın 7 °C'ın altında geçtiği yerlerde dolaşan araçlara ve özellikle (Cankurtaran , İtfaiye, Belediye, Jandarma, Polis , Okul servisi, Taksi gibi) görev araçlarına kar yağmadan , yollar buz tutmadan , henüz kışın başında iken kış lastiği takılması ve araçta “kış donanımı” (Kar zinciri, takoz, don önleyici sıvı vs) nin bulundurulması “risk yönetimi” iken , kar yağdıktan veya yollar buz tuttuktan sonra , en son çare olan “kar zinciri” nin takılması ise “kriz yönetimi” dir.

İstanbul'un “Kriz Yönetim Merkezi” durumundaki “Afet Koordinasyon Merkezi” **AKOM**'un kar yağdıktan sonra yaz lastiği olan araçlara kar zinciri takılmasını istemesi “kriz yönetimi” gereği doğrudur.

İstanbul Valiliği'nin 7 Şubat 2005 tarihli “*Zincirli veya kar lastiği olmayan araçların trafikte seyirlerine izin verilmeyeceği*” şeklindeki kararı, risk yönetimine inanan ve kış lastiği kullanan bilinçli sürücülerini destekleyen yerinde bir karardır.

İstanbul'daki görev araçlarının ve özellikle köprüleri kullanacak tüm araçların bir kriz durumu oluşmadan “risk yönetimi” gereği kış lastiği takmalarının desteklenmesi alınacak tedbirlerin en başında gelmelidir. AKOM'un ve İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı . Dr.Kadir Topbaş'ın 18 Kasım 2005 tarihli “**Kar lastiği kullanılmalı**” ve “**Belediye otobüslerine kar (kış) lastiği takılacağı**” açıklamaları risk yönetimi doğrultusunda alınmış çok olumlu kararlardır.

3) BİR LASTİĞİN KIŞ LASTİĞİ OLDUĞU NASIL ANLAŞILIR?

Kış lastiği ile ilgili **RMA** ve **ASTM** şartlarını sağlayan lastikler yukardaki sembolü kullanabilirler. “*Bu sembolü taşıyan lastikler kış lastiğidir*” diyebiliriz.

RMA ve **ASTM** standartlarına göre bir lastiğin “kış lastiği” olabilmesi için belirli test şartlarını yerine getirmesi gerekmektedir. Buna göre aday lastikle kış şartlarını temsil eden kaygan bir yolda yapılan ABS’li tam fren sonundaki fren ivmesinin , “referans lastiğin” fren ivmesinden en az % 7 daha fazla olması gerekmektedir.

“Dört Mevsim Lastiği “ **M+S** ‘in ancak yukardaki sembolü taşıyorsa **M+S Kış Lastiği** olarak değerlendirilebileceği, öte yandan **M+S** lastiklerinin yazın iyi bir yaz lastiği, kışın da iyi bir kış lastiği görevini göremeyeceği mutlaka bilinmelidir.

4) KIŞ LASTİĞİ İLE KIŞIN DAHA KISA FREN MESAFESİ :

50 km/h hızda ve kar üzerinde yapılan fren testlerinde durma mesafesi;
kış lastikleri ile 35 m
yaz lastikleri ile 43 m
ölçülmüştür.

30 km/ h hızda ve buz üzerinde yapılan fren testlerinde durma mesafesi;
kış lastikleri ile 57 m
yaz lastikleri ile 68 m
ölçülmüştür.

FRENTEKNİK Test Laboratuvarı ve **OLTAŞ** tarafından 4 Mart 2005’de **CONTINENTAL** yaz ve kış lastiklerini kullanarak, kar değerlerine yakın **k=0.2** kuvvet bağlantı katsayısına sahip **ABS Test Pisti** üzerinde yapılan karşılaştırma testlerinde 80 km/h hızda durma mesafesi :
kış lastikleri ile 65 m
yaz lastikleri ile 80 m
ölçülmüştür.

5) 4x4 ARAÇLAR DA KIŞ LASTİĞİ TAKMALI:

Kış lastikleriyle donatılmış önden çekişli bir aracın , yaz lastikleriyle donatılmış dört tekerden çekişli (4x4) bir araca göre daha güvenli olduğunu herhalde pek azımız biliyordur.

Bunun çok basit bir nedeni vardır :

Fren sırasında tüm araçlar dört tekerlekten fren yapmaktadır , yani araçlar eşittir. Yaz lastikleri ile donatılmış önden çekiş veya arkadan itişli bir araç kalkış yapamadığı için yardımsız hareket edememekte, hareket etse bile fren sırasında araç duramamaktadır.

Yaz lastikleriyle donatılmış dört tekerden çekişli (4x4) bir araç ise rahatlıkla kalkış yapabilmekte , fakat fren sırasında durma mesafesi aşırı uzamaktadır yani *“gittiği gibi duramamaktadır”*.

Öte yandan kış lastikleriyle donatılmış önden çekişli veya arkadan itişli bir araç daha kısa mesafede durabilmektedir yani *“gittiğinden daha iyi durmaktadır”*.

Avusturya Otomobil Kurumu **ÖAMTC**'nin 80 km/h ve kar üzerinde 4x4 bir araçla yaptığı fren testleri sonunda durma mesafeleri;

Kış lastiği ile 67m ,

Dört mevsim lastiği ile 82m ve

Yaz lastiği ile 108m

ölçülmüştür.

6) KIŞ LASTİĞİ DÖRT TEKERLEĞE TAKILMALI:

Kış lastiği ülkemizde kışın soğuk geçtiği illerimizde özellikle taksi ve otobüs gibi araçlarda kullanılmaktadır. Ancak yetersiz bilgi veya ekonomik gerekçelerle bu lastikler sadece çekişin olduğu tekerleklere takılmaktadır. Yani araç arkadan itişli ise kış lastikleri sadece arka tekerleklere , araç önden çekişli ise sadece ön tekerleklere takılmaktadır.

Kış lastiğinin sadece çekiş olan tekerleklere takılması büyük riskler taşımaktadır:

- Önde ve arkada farklı özelliklerde lastiklerin kullanılması aracın kuru ve kaygan yollardaki çekiş ve fren dengelerini bozmaktadır:
 - Önde yaz lastiği , arkada kış lastiklerinin takılı olduğu arkadan itişli bir araç kuru yolda arkadan kayma eğilimi gösterirken, kaygan yolda ise önden kaymakta ve direksiyon hakimiyetini kaybetmektedir.
 - Önde kış lastiği, arkada yaz lastiklerinin takılı olduğu önden çekişli bir araç kuru yolda önden kayma eğilimi gösterirken , kaygan yolda da arkadan kaymakta ve araç savrulmaktadır.
- Kış lastiğinin sadece çekiş olan tekerleklere takılması dört tekerleğe takılmasına göre fren mesafesini önemli şekilde artırmaktadır.

Yaz lastikli bir araçta zincirin sadece çekiş olan tekerleklere takılması da benzer riskleri taşımaktadır: Örneğin önden çekişli ve yaz lastikleri takılı bir aracın ön tekerleklerine zincir takıldığında yokuş aşağı inişlerde frene basıldığında (araç ABS'li bile olsa) arka tekerlekler kilitlenebilmekte ve araç arkadan savrulmaktadır. Bu aracın kış lastiklerinin olması bu riski azaltmaktadır.

7) LASTİKLER İÇİN 4 X 4 X 4 KURALI:

4 X 4 X 4: Dört lastiğin dördü de **aynı marka / model ve aşınma oranında** olmalıdır.

4 X 4 X 4: Dört lastiğin dördü de **4 yıldan** yaşlı olmamalıdır.

4 X 4 X 4: Dört lastiğin profil derinliği **4 mm** den az olmamalıdır.